

Den Haag, 4 October, 1939.

Den Heer D. M. de Weerdt,

Buurtweg 147,

Wassenaar.

(Postadres Den Haag)

Zeer geachte Heer de Weerdt,

Uw brief van 15 Aug. j.l. kwam in mijn bezit, doch door velerlei werkzaamheden ontbrak mij de tijd om daarop onmiddellijk te antwoorden. Gaarne stel ik thans nog mijn opvattingen naast de in Uw brief verdedigde. Intussen is natuurlijk door het uitbreken van de oorlog de situatie in zoverre gewijzigd, dat ook U de productie van bewapeningsgoederen wel niet geheel en al verwerpelijk zult achten. Van mijn kant wil ik graag toegeven, dat, indien ik het voor het zeggen had, ik de productie van bewapeningsgoederen natuurlijk liever nergens zag geschieden, doch wanneer eenmaal in één land een dergelijke weg wordt opgegaan, is het, en in het bijzonder onder de tegenwoordige omstandigheden, moeilijk te vermijden in andere landen die weg niet ook op te gaan.

Uw opmerkingen over het verschil tussen welvaartsverhoging en de verhoging van de werkgelegenheid, aanvaard ik in principe natuurlijk ook, doch ik geloof niet, dat men binnen korte tijd zal kunnen bereiken, dat, zoals U dat wenst, de

Den Haag, 4 October, 1939.

Den Heer D. M. de Weerdt,

Buurtweg 147,

Wassenaar.

(Postadres Den Haag)

Zeer geachte Heer de Weerdt,

Uw brief van 15 Aug. j.l. kwam in mijn bezit, doch door
veelverleidelijke werkzaamheden ontbrak mij de tijd om daarop onmiddde-
lijk te antwoorden. Gaarne stel ik thans nog mijn opvattingen
naast de in Uw brief verdedigde. Intussen is natuurlijk door
het uitbreken van de oorlog de situatie in zoverre gewijzigd,
dat ook U de productie van bewapeningsgoederen wel niet ge-
heel en al verwerpelijk zult achten. Van mijn kant wil ik
gras toegeven, dat, indien ik het voor het zeggen had, ik de
productie van bewapeningsgoederen natuurlijk liever nergens
zag geschieden, doch wanneer eenmaal in één land een dergelijke
weg wordt opgegaan, is het, en in het bijzonder onder de tegen-
woordige omstandigheden, moeilijk te vermijden in andere lan-
den die weg niet ook op te gaan.

Uw opmerkingen over het verschil tussen welvaartsverho-
ging en de verhoging van de werkloosheid, aanvaard ik in
principe natuurlijk ook, doch ik geloof niet, dat men binnen
korte tijd zal kunnen bereiken, dat, zoals U dat wenst, de

productiemiddelen onteigend worden. Ik ga dus uit van het gegeven, dat wij moeten voortwerken met de particuliere ondernemingen en voor deze geldt nu eenmaal, dat beschikking over goederen slechts gegeven wordt aan hen, die in het productieproces mede werken. Vandaar dat onder de huidige omstandigheden welvaartsvermeerdering voor werklozen slechts kan verkregen worden door hen aan werk te helpen. Naar mijn mening zou een plotselinge socialisatie van alle productiemiddelen leiden tot een toestand, waarbij zeker voorlopig de arbeidsproductiviteit zou dalen. De gemeenschap zou niet plotseling in staat zijn om de productie in zoveel takken tegelijk goed te organiseren en het resultaat zou zijn, dat velerlei verspilling van krachten optrad. Slechts door geleidelijk beïnvloeden van het bestaande, zo subtiel apparaat van de productie en de distributie zal men dit tot een hogere efficiency in maatschappelijke zin kunnen opvoeren. Aangezien echter zij, die werkloos zijn, vooral op korte termijn moeten worden geholpen, verwacht ik voor hen van socialisatie dan ook geen heil. Wel geloof ik, dat bij het beramen van maatregelen op langere termijn, men zich steeds zal moeten afvragen: hoe zou de productie moeten zijn, indien wij vanuit één punt konden zorgdragen voor een zo goed mogelijke voorziening van de gehele bevolking met goederen. Ook geloof ik, dat op de lange duur een dergelijke voorziening beter zal verkregen kunnen worden,

productiemiddelen ontstond worden. Ik ga dus uit van het gegeven, dat wij moeten voortwerken met de particuliere ondernemingen en voor deze geldt nu eenmaal, dat beschikking over goederen slechts gegeven wordt aan hen, die in het productieproces mede werken. Vandaar dat onder de huidige omstandigheden welvaartvermeerdering voor werklozen slechts kan verkregen worden door hen aan werk te helpen. Naar mijn mening zou een plotselinge socialisatie van alle productiemiddelen leiden tot een toestand, waarbij zeker voorlopig de arbeidsproductiviteit zou dalen. De gemeenschap zou niet plotseling in staat zijn om de productie in zoveel takken tegelijk goed te organiseren en het resultaat zou zijn, dat veelvuldig versplijting van krachten optrad. Slechts door geleidelijk beïnvloeden van het bestaande, zo subtiele apparaat van de productie en de distributie zal men dit tot een hogere efficiency in maatschappelijke zin kunnen opvoeren. Aangezien echter zij, die werkloos zijn, vooral op korte termijn moeten worden geholpen, verwacht ik voor hen van socialisatie dan ook geen heil. Wel geloof ik, dat bij het betamen van maatregelen op langere termijn, men zich steeds zal moeten afvragen: hoe zou de productie moeten zijn, indien wij vanuit één punt konden zorgdragen voor een zo goed mogelijke voorziening van de gehele bevolking met goederen. Ook geloof ik, dat op de lange duur een dergelijke voorziening beter zal verkregen kunnen worden,

indien de gemeenschap zeggingschap heeft over de voornaamste productiemiddelen, doch dit alles eist zorgvuldige en geleidelijke voorbereiding en in het bijzonder vergroting van onze kennis omtrent de maatschappelijke samenhangen en het kweken van een groep zelfstandige deskundigen op het gebied van de productie en de organisatie. Ik geloof, dat men bijv. in Rusland veel leergeld heeft betaald met overhaaste socialisatie.

In de hoop hiermee de voornaamste punten van Uw brief te hebben beantwoord, teken ik,

hoogachtend,

(J. Tinbergen)

indien de gemeenschap zeggingschap heeft over de voornaamste
 productiemiddelen, doch dit alles eist zorgvuldige en geleef-
 delijke voorbereiding en in het bijzonder vergroting van onze
 kennis omtrent de maatschappelijke samenhangen en het kweken
 van een groep zelfstandige deskundigen op het gebied van de
 productie en de organisatie. Ik geloof, dat men bijv. in
 Rusland veel leergeld heeft betaald met overhaaste sociali-
 satie.

In de hoop hiermee de voornaamste punten van Uw brief
 te hebben beantwoord, teken ik,

hoogachtend,

(J. Timbergen)